

روابط تجاری و فرهنگی برون منطقه‌ای و درون منطقه‌ای شهر سوخته در هزاره سوم ق.م

سوده افتخاری^۱ و سامان سیدی^۲

چکیده

شهر سوخته یکی از وسیع‌ترین و مهم‌ترین محوطه‌های عصر مفرغ ایران است که در هزاره سوم ق.م نقش بسیار زیادی در پیشبرد مناسبات فرهنگی، مبادلات بازرگانی و تعاملات منطقه‌ای داشته است. طی کاوش‌های صورت گرفته، آثار متعددی از شهر سوخته شامل ظروف سفالی و سنگی، مهر و اثر آن، مهره‌های تزئینی، پارچه، زیورآلات، اشیای فلزی، پیکرک‌های گلین و سفالی و سنگی، اشیای چوبی و حصیری، ابزار بافندگی به دست آمده است. با توجه به آثار کشف‌شده و مقایسه آن‌ها با اشیای دیگر سایت‌های باستانی هم‌زمان، می‌توان ارتباط فرهنگی این شهر را با مناطق هم‌جوار - از دره سند تا میان‌رودان و مناطق خلیج فارس تا آسیای مرکزی- مستقیم و غیرمستقیم حتمی دانست. هدف پژوهش حاضر این بود تا با مطالعه نمونه‌های آثار کشف‌شده از این محوطه و مقایسه آن‌ها با سایر محوطه‌های هم‌عصر و هم‌جوار، میزان برهم‌کنش‌های فرهنگی آن‌ها را به منظور شناخت روند و حرکت جریان‌های فرهنگی موردبررسی قرار دهد. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که شهر سوخته، بیشترین تعاملات و برهم‌کنش‌های فرهنگی با سرزمین‌های هم‌مرز در شمال (بلوچستان و سیستان) و غرب را با توجه به موقعیت جغرافیایی‌اش داشته است. شهر سوخته به عنوان یک پایگاه دائمی و دارای مرکزیت، دارای تعاملات مختلفی با محوطه‌های شرقی خود یعنی دره سند، بلوچستان، دره هیلمند و همسایگان جنوبی (مانند ترکمنستان) و غرب خود (ایران و بین‌النهرین) بود و نقش واسطه را در وارد کردن سنگ لاجورد از بدخشان و سپس صدور آن به غرب و مراکز بین‌النهرین ایفا می‌کرد.

کلید واژه: شهر سوخته، هزاره سوم ق.م، روابط تجاری، تعاملات فرهنگی

^۱ - دانش آموخته کارشناسی ارشد باستانشناسی soodeheftekharii@gmail.com .

^۲ - دانشجوی دکتری باستانشناسی دانشگاه تهران (نویسنده مسئول) samansaidi.ut.ac.ir.